

פרוטוקול מס' 142

מישיבת ועדת העבודה, ביום ו', כ"ג בניסן תשל"ה, 4.4.75, 08.30
(ת"א, מרכז השלטון המקומי)

נכחו:

חברי הועדה:

ש. ארבל-אלמוזלינו - יו"ר
ז. אמיר
מ. גז
פ. גרופר
ל. דיציאן
ה. זיידל
י. יודין
א. לבנבראון
א. לין
ח. שמעוני
י. שריד

מוזמנים:

א. ריינר + מזכיר חברת העובדים
ד. אלפנדרוי - משרד השיכון
א. בן דב + " "
ר. דוד + משרד המסחר והתעשייה
א. אלוני - ראש העיר קרית-שמונה
ר. אדרי - מנהל החברה לפיתוח קרית שמונה
א. דוקטורי - מזכיר מועצת פועלי קרית-שמונה
מ. יעקבי - " " " "

מזכיר הועדה: י. שמרון

רשמה: א. אשמן

סדר-היום: בעית העזיבות בקרית-שמונה - הצעה לסדר היום של חה כ.י. שריד

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו: רבותי, אני פותחת את הישיבה ומברכת את האורחים שלנו. בישיבה קודמת שמענו על תיעוש קרית השמונה והוזכרה חברת העובדים, שמשום מה מקפחת את קרית-שמונה ולא עושה די כדי להגביר שם את התעוש ולהקים מפעלים גדולים קצת יותר מאלה הקיימים, כפי שמחבקש מהמסורת של חברת העובדים ומתחייב מהרעיונות שהיא דוגלת בהם בדבר הליכה לאיזורי פיתוח, חיזוק ערי הפיתוח. לענין זה הזמנו היום את מר ריינר, מזכיר חברת העובדים. בהמשך הישיבה נשמע על השכון בקרית שמונה. היו טענות קשות בענין זה, נשמע את המסקנות מהדיונים על נושא זה ועל קצת ההתקדמות בהגשמת התוכניות. הבעיה העיקרית היא מחירי הדירות בקרית שמונה וכיצד אפשר למשוך אוכלוסיה ממרכז הארץ לאזור הצפון בכלל ולקרית-שמונה בפרט.

י. שריד: בישיבה קודמת של הועדה שמענו את תחזית התעשייה החדשה לקרית-שמונה והתרשמנו שהתחזית קודרת עוד יותר מאשר שערנו. על פי התחזית האופטימלית מדובר על 300 מקומות תעסוקה חדשים במרוצת שנתיים, וליתר דיוק לאחר שנתיים, וגם זה בכמה וכמה תנאים, וקודם כל בתנאי שהמפעלים הקטנים שאנחנו מדברים עליהם היום אמנם יוקמו בקרית שמונה ותתאמת תחזית המועסקים בכל מפעל ומפעל - דבר שמוטל בספק. אם שני התנאים האלה יתקיימו תהנה קרית-שמונה בעוד שנתיים בסך הכל מעוד 300 מקומות תעסוקה חדשים. זו תחזית קודרת ביותר, בעיקר לאחר שהתעסוקה בקרית שמונה היא בנסיגה.

שאלנו מה חלקו של משרד המסחר והתעשייה כאשר מדובר על תעשיות ממלכתיות, ומה חלקה של חברת העובדים כשמדובר על תעשיות הסתדרותיות. איש אינו רוצה לגרוע מתרומתה של חברת העובדים לקרית-שמונה לפני שנים, אבל זה היה לפני שנים רבות. לאחר שיחה שהייתי בה ושיחה שלא הייתי בה, נאמר באופן די ברור, לפי התרשמות אנשי קרית שמונה, שלחברת העובדים אין היום מה לומר לקרית-שמונה. שחברת העובדים אינה רואה עצמה נידרשת להעביר, להפנות או להקים מפעלים חדשים בקרית שמונה - דבר זה אינו יכול לעלות על הדעת. אם חברת העובדים אינה יכולה להפנות מפעלים נוספים לקרית-שמונה, כי אז באמת כלו כל הקיצין.

א. אלוני: אחרי ישיבה שהייתה לנו בירושלים היתה כביכול הדלפה ל הארץ כאילו תקפנו את חברת-העובדים. האמת היא שאמרנו דברים ברורים, שעל אף ההתחייבויות של מזכיר ההסתדרות וכל הגורמים, חברת העובדים לא עשתה בקרית שמונה שום דבר בשנים האחרונות. אחרי האסון התחייב ההסתדרות שקרית-שמונה היא בראש דאגותיה ועוד כמה דברים כאלה. הייתי בפגישה אצל מר ריינו וישבתו אתו לפני כחודש ימים, התברר שלחברת העובדים אין מה להציע. אולי אין זה הפורום שיכול לתת הנחיות לחברת העובדים, אבל טוב שמר ריינר יושב כאן, כי לי יש הרגשה כבדה מאד שקרית-שמונה היא לא ברשת הדאגה של חברת העובדים.

א. ריינר: אני מציע שקודם כל ננקה את השנלחן מהדברים שמתלווים לדיון הזה. הפרסום ב הארץ היה שחברת-העובדים מסרבת להקים מפעל בקרית שמונה, ועכשיו בנוכחותי קצת מרככים את הדברים. כמובן, חה כ זיידל יכול לכחוב מכתבים. אם לא חשובות העובדות בשטח אלא מה שכותבים בעתונים, נניח שמסרבים.

ה. זיידל: אני חבר מזכירות חברת העובדים. לאחר הישיבה הקודמת פניתי ליו"ר המזכירות מר משל, סיפרתי מה דובר וביקשתי לזמן בהסתדרות פורום שידון בענין זה. לפני שבוע קיבלתי חשובה שהוא העביר את מכתבי למר ריינר, ומר ריינר ישיב.

א. ריינר: אני רוצה שהדברים יהיו ברורים. אם אתם דנים על חלקה של חברת עובדים במקום מסוים ומישהו מתחיל לדבר שלא בנוכחות אנשי חברת העובדים, צריך להפסיק את הדיון ולזמן איש מחברת העובדים. (ש.ארבלי-אלמוזלינו: הזמנו אותך היום). היום כבר אין מה לדבר.

נתחיל מהסוף. הייתי בקרית שמונה כאורח מועצת הפועלים ואמרתי דברים ברורים, שאחר כך אמרתי אותם גם בפגישות עם אנשים שבאו אלי. אינני יודע מה אמר יו"ר חברת העובדים, אבל מזכיר חברת העובדים לא הבטיח, לא מבטיח ולא יבטיח לא לתעש את קרית שמונה ולא להקים שם תעשיות, כי קרית-שמונה שבעה הבטחות. אחרי האסון כל אדם שמכבד את עצמו ולא מכבד את עצמו בא לקרית שמונה ופיזר הבטחות כאלה

ואחרות במיליוני מיליונים. נגרם מפח נפש לאוכלוסיה שמפסמים אותה בהבטחות ללא כיסוי. מה שצריך הוא לטפל טיפול ענייני בדברים מעשיים, ולתת פרסום לא כשיש תחזית, אומדן או בדל רעיון, אלא כשיש עובדות בשטח. נכון שהעתונות יוצרת יותר עובדות מאשר יש עובדות בשטח, אבל אורך החיים של העובדות שיוצרת העתונות הוא קצר מאד. צריך לזכור שמשחקים פה בגורל אוכלוסיה שעבר עליה הרבה. ולכן גם בישיבות סגורות אני נמנע מלתח תחזיות ולפזר הבטחות.

עכשיו נדבר על עובדות בשטח. חברת עובדים היא לא רק תעשייה, זה משק כולל. לדוגמה, אם מספר המועסקים בקרית שמונה הוא בערך 4500-5000, הרי מספר המועסקים במפעלים ומוסדות של חברת עובדים בקרית-שמונה הוא כ-1600. חברת העובדים פועלת בששה ענפים, ששנים מהם אינם רלוונטים לקרית שמונה שהיא עיר. חברת העובדים עוסקת בחקלאות, במידה שיש תעשייה חקלאית אזורית בקרית שמונה הרי היא שייכת למשק העובדים אבל לא לחקלאות במישרין. חברת עובדים עוסקת בחקלאות, תעשייה, בנייה ושכונן, תחבורה, שיווק ופיננסים. לא מדבר על תחומים שיש להם זיקה לחברת העובדים, כמו שרות רפואי, אבל הם לא בבעלות ישירה של חברת העובדים. בששה תחומים אלה מועסקים 1620 אנשים על ידי מפעלי חברת העובדים ומוסדותיה. חברת העובדים משכנת בקרית-שמונה, בונה, יש לה שירותים לבנייה כמו חירות, שהיא ענף של סולל-בונה. בבעלות של חברת העובדים יש חברה מיוחדת לפיתוח קרית שמונה, ומנהל החברה הזאת נוכח כאן, שהיא עוסקת לא בתעשייה אלא בהקמת מלון ומרכז מסחרי, אבל היא קיימת, היא פעילה, הכל יודעים לא רק את תכניותיה אלא את השקעותיה ממש. היא משקיעה במכבסה אזורית ובמלונאות. לחברת העובדים יש שני מפעלים גדולים: מטוייה חולה-טקסטיל, מפעל מתכת רמים. אנשי קרית שמונה יודעים יפה שמכפילים את המטויה. אנשי קרית שמונה יודעים שזה המפעל התעשייתי היציב היחיד בקרית שמונה לאורך השנים, לא הפסיד מעולם אף אגורה, כל השנים הוא מרוויח, הפועלים יציבים, הם שותפים לרווחי המפעל. אני רואה פה נציגי מזכירות מועצת הפועלים, אני מקווה שמועצת הפועלים תדע לקיים יחסים כאלה שלא יסכנו את קיום המפעל, אבל אלה בעיות פנימיות של קרית שמונה.

כאשר באו אלי אנשי קרית שמונה וביקשו תרומה

לפיתוח התעשייה, הם לא דיברו על מספר המועסקים בקרית שמונה, לא על היקף התעשייה ולא על הרחבתה. הם דיברו על דבר ספציפי אחד. אילו באנו בתכניות להגדיל עוד את מפעל הטקסטיל, היו אומרים: לא רוצים יותר טקסטיל בקרית שמונה. הם באו בתביעה ספציפית מאד, הם אמרו שדרוש לקרית שמונה מפעל שיועסקו בו בשעור גבוה יחסית אנשים צעירים, בוגרי צבא, עם נסיון או הכשרה טכנית, לא אקאדמאים או מהנדסים אלא אנשים שעבדו בסדנות השיריון או היו שיריונאים, או למדו בבית ספר מקצועי. לאנשים כאלה לא כל מפעל מתאים, וזו הבעיה של קרית שמונה.

לפיכך עבדנו על שני פרויקטים מרכזיים, ועבדנו

עליהם הרבה זמן. עבדנו על תכנית של מה שמר אלוני קרא איזה שהוא מפעל שרותים. כשניסינו למצוא תעסוקה נכונה לאנשים צעירים בקרית שמונה, שאי אפשר להכניס אותם לקו ייצור תעשייתי, ניסינו להתאים חליפה לפי מידה, שאלנו: מה הם אוהבים? הם יכולים לעסוק במלאכה שמכבדת את בעליה, נותנת יוקרה אבל לא מצמידה את האיש לשמונה שעות לעבודה משעממת על קו ייצור. בדקנו מה מספר מוצרי התצרוכת ברי-קיימא בבתיים בקרית שמונה, כגון מקררים, מכונות כביסה, מזגנים, ראינו שלמכשירים אלה יש צורך בכך וכך שרותים. לשום חברה אין בקרית-שמונה יחידת שרותים. החוליה הקידמית של אמקור מגיעה עד טבריה, איש אחד ומזכירה. כאשר מתקלקל בקרית-שמונה מקרר מתוצרת אמקור, מצלצלים לטבריה. האיש של אמקור בא פעם בשבוע לביקור בקרית שמונה, ואז הוא קובע דיאגנוזה ושוב נוסע לשבוע ימים. אחרי שבוע הוא חוזר עם החלק הדרוש, או עם יכולת לתקן, ואז הוא מתקן, אם רוצה השם.

להסתדרות יש חברת תיעוש לשרותי אחזקה, והיא

מתחזקת ציוד בבתי חולים. אמרנו להרחיב את תחום הפעילות של החברה הזאת ולהקים בקרית שמונה יחידה שתחזק את כל המכשירים בקרית שמונה ובסביבתה, עד צפת. כל זה בתנאי שאפשר יהיה להגיע להסדר עם החברות העיקריות ועם הייבואנים העיקריים. יושב כאן עוזר שר המסחר והתעשייה לענין פיתוח אזוריים מועדפים, והוא יודע את הענין. בינתיים לא יצא מזה שום דבר. אני גם לא רוצה לומר שההסתדרות תקים יחידת שרותים ותעסיק עשרה צעירים בקרית-שמונה, כי אני לא יודע אם בכלל יצא מזה משהו. כל החברות שמוכרות מוצרי תצרוכת ברי-קיימא מרויחות בעיקר על השרות והביטוח שהן נותנות, והדבר האחרון שהן מעלות על הדעת זה לוותר בנקל על החזקה שלהן בתחום זה, והאפשרות שהעובדים בזמנם החופשי יתקנו מכשירים פה ושם. אנחנו עובדים על הענין, יכול להיות שבעוד כמה חודשים נגשים את התוכנית, ויכול להיות שנצטרך

לשים עליה צלב.

בעת ובעונה אחת טיפלנו בהקמת מפעל גדול שצריך היה להעסיק מאות עובדים, מפעל טלקומוניקציה של תדיראן שצריך היה להעסיק את צעירי קרית שמונה. ההחלטה על מפעל זה התקבלה ביולי 1974, בלי תעורות חצורה ובלי הבטחות ופרסומים. היתה תכנית והיו תחזיות, עד שבאה המדיניות הכלכלית החדשה של הממשלה שקבעה קיצוצים בתקציבים, והקיצוצים הרציניים היו בפיתוח טלקומוניקציה במדינת ישראל. עכשיו לא רק שאין מקום להקים מפעל נוסף לטלקומוניקציה, אלא שגם תדיראן וטלרד פיטרו כמה מאות עובדים. הרומן של המפעל הזה נמשך מיולי 1974 עד ינואר 1975, ובינואר 1975 היינו צריכים לשים צלב על התכנית למפעל טלקומוניקציה בקרית-שמונה. אם פירוש הדבר שחברת העובדים מסרבת להקים מפעל בקרית-שמונה, בבקשה, תהיה זה המסקנה של ועדת העבודה.

אני יכול לספר על הבעיות בהקמת המשביר לצרכן, שככל שהוא נדחה המחירים עולים, וכיום המחירים כאלה שאני חושש שנצטרך למחוק את התכנית כי העלות למטר מרובע היא כזרת שהמפעל לעולם לא ישלם את עצמו. (ה. זיידל: אולי נשמע מה הם העיכובים). אין זה מענייני לספר כאן איפה מעכבים. אני בטוח שכל אחד מהגורמים שאנחנו משתפים אתם פעולה עושה כמיטב יכולתו כדי להזיז דברים, אבל תנסו להשיג היום להשיג מעמד של מפעל מאושר כדי להקים משביר-לצרכן. אפשר לקבל מימון מתקבל על הדעת ל-55% מהציוד, אבל בכלבו הציוד מהווה רק כ-10% מהעלות.

א. לין: זו ועדה שלא פעם הצליחה להפעיל אנשים, גורמים שונים ושרים, שחשבו שאי אפשר להזיז אותם. כשאתה מדבר על מכשולים וקשיים, אתה צריך לדעת שועדה זו מסוגלת להזיז קירות. עשינו זאת. אל חסרתפק בקביעת עובדות, נסה לשתף אותנו בקשיים שלך כדי שנוכל לעזור. זו בעצם המטרה.

א. ריינר: אני מוכן לעשות זאת. אני מדבר על הקמת מפעלים תעשייתיים ספציפיים לקרית שמונה, כי אינני חושב שהסיטואציה היא כזאת שדרושה התערבות הועדה כדי שהחברה לפיתוח קרית שמונה תשלים את בית המלון - היא תשלים את בית המלון, היא תקים את המרכז המסחרי. אם תקבעו איש מביניכם, אני מקבל על עצמי לפרוש לפניו את התמונה של הקשיים הספציפיים של הקמת המשביר לצרכן בקרית שמונה. שמנו צלב על תכנית למפעל מתוחכם לטלקומוניקציה. נסארנו עם תכנית למפעל שרותים. לאחר שתדיראן החליטה להקים מפעל חדש לכבלים חשמליים, לזה יש שוק, הוחלט שמפעל זה יקום בקרית שמונה. אני לא אומר שאני מבטיח להקים מפעל לכבלים, אני אומר מהי ההחלטה שנחבלה, ואני מקווה שגורל התכנית הזאת לא יהיה כגורל התכנית למפעל הטלקומוניקציה. (ל. דיציאן: שמעתי שעומדים להקים מפעל זה באילת). כשדובר על הקמת המפעל העמיד לפנינו משרד המסחר והתעשייה שלוש אפשרויות: אילת, בית שאן, קרית שמונה. בתאום עם משרד המסחר והתעשייה נקבע שהמפעל יקום בקרית שמונה, לא מפני שהמצב בבית שאן או באילת יותר טוב, אלא מפני שנפלה תכנית קודמת להקמת מפעל מתוחכם של תדיראן בקרית-שמונה. אילו ישבו כאן אנשי בית שאן או אילת, בוודאי היה מתעורר ויכוח. אם חס וחלילה תודלף החלטה זאת, נהיה מוצפים במשלחות מאילת ובית-שאן, ונלחם מלחמת-יהודים על גורל מפעל שאינני יודע אם בכלל יקום.

קרית שמונה היא בראש דאגתה של חברת העובדים ואנחנו מתכננים פעילות בכל התחומים. נתבקשנו לטפל בתחום ספציפי של תעשייה מתוחכמת, ואנחנו מטפלים בזה. זהו עניין לא פשוט ושום גורם לא יכול לעשות את זה יותר מהר מאתנו.

ברור שאפשר לפעול יותר מהר וביתר תנופה אם לא עושים את התחשיב הכלכלי, אם נחזור למצב שהיה ב-1958. בשנתיים הקימו 48 מפעלים בכל הארץ, 50% של הממשלה ו-50% של ההסתדרות, על ידי חברה מיוחדת שקראו לה תעוש אזורי פיתוח בע"מ. הקימו מפעלים מיהלומים ועד אלקטרוניקה, דרך טקסטיל. כאשר קיבלתי את הניהול בחברה זו בסוף 1968, ההפסד המצטבר של החברה מחולק למספר הכולל של ימי עבודה בחברה היה 45 לירות למועסק לכל יום עבודה. אם אנחנו אומרים שבעיות התעסוקה באזורי הפיתוח הן חמורות עד כדי כך שהכסף לא מעניין ומוכנים להפסיד, בבקשה. אם אנחנו מגבילים את עצמנו, ולא נכנע לשום לחץ, נקים רק מפעלים שיש להם כדאיות כלכלית, לפי חישוב קפדני, הרי דברים כאלה לא ייעשו מהיום למחר.

ג. אלוני:

תדיראן בונה מפעל בחולון.

א. ריינר:

תעשיה שאתה לא רצית אותה.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: תפקידה של ועדת הכנסת הוא לא רק לשמוע עובדות אלא גם לנסות לרדת לעומקן של הבעיות. יש החלטות שאינן מתבצעות, מדוע? הועדה יורדת לעומק הבעיות כדי להשפיע לקידום הדברים. אנחנו רוצים לסייע בפתרון בעיות שבהן מתלבטות עיירות הפיתוח בכלל, והיום אנחנו דנים על קרית שמונה במיוחד.

כשדנו על קרית-שמונה הועלו בעיות שונות. לא היתה כוונה לפגוע בחברת העובדים, להיפך, ציינו חלקה של חברת העובדים בבנין קרית-שמונה. אבל אנחנו יכולים קודם כל לבוא בתביעה לגורם ציבורי, אנחנו לא יכולים להשפיע על פרטים. יש גורם ציבורי קרוב לנו, אנחנו יודעים שאזורי הפיתוח הם בראש דאגותינו, ואנחנו פונים אליו. איננו דנים כאן על מה שהתפרסם בעתון, ולכן לא היה מקום לתשובה חוקפנית כל כך.

במהלך הדיווח מטעם משרד המסחר והתעשיה נמסר לנו שניסו להניע את חברת העובדים להקים מפעל בקרית שמונה או בכרמיאל, ובכל זאת הוחלט להקימו בחולון. אמרו לנו שאנשי חברת עובדים טענו שזה בגלל כדאיות כלכלית. ממתי עושה ההסתדרות רק חשבון של כדאיות כלכלית כשצריך לפתח אזורי פיתוח? זו תעסוקה שקרית שמונה זקוקה לה.

אתה אומר מצד אחד שיש החלטה של חברת העובדים להקים מפעל לכבלים, מצד שני אתה אומר שאינך יודע מה יצא מזה. אם יש החלטה, צריך לפעול לביצועה. אם יש קשיים, מנסים בכוחות משותפים להתגבר על הקשיים. הקמה של מפעל זה לא עניין לחודש או חודשיים, אלא אולי שנה או שנתיים. בכל זאת המקום יודע שיש החלטה של חברת העובדים להקים מפעל. אתה לא רוצה כאן לגלות לנו במה תלוי ביצוע ההחלטה. אמנם זו ועדה של הכנסת, לא מזכירות חברת העובדים.

ה. זיידל:

מהתאחדות בעלי התעשיה לא שמענו סגנון כזה כמו של מזכיר חברת העובדים. אני חושב שסגנון כזה עוד לא נשמע בוועדה פרלמנטרית.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: ועדת הכנסת רשאית לדעת מה תכניותיה של חברת העובדים לגבי קרית שמונה. אמרת שיש החלטות. אם יש קשיים בביצוע, אנחנו רוצים לדעת מה הקשיים, כדי שנוכל לסייע לאנשי קרית שמונה שהחלטה אמנם תבוצע.

ז. אמיר:

אם ח"כ זיידל התפרץ, אני יכול רק להצטרף אליו. אנחנו באים בתביעה לחברת העובדים. גם אני חבר מזכירות חברת העובדים. חברת העובדים עשה הרבה באזורי הפיתוח, והיום יש ביכולתה לעשות הרבה יותר משהיא עושה. יכול להיות שצריך קצת לזעזע אותה. לפני זמן מה קיבלתי דו"ח על השקעות חברת העובדים באזורי פיתוח. יש הישגים רבים, אבל אני לא מוכן בשום אופן להסכים שהערכים הנעלים של ההסתדרות ירדו תהומה. חברת העובדים קמה בעיקר כדי לנישב את הארץ, והיום פירוש הדבר איכלוס הגליל, יהוד הגליל. לא התחשיבים הכלכליים בלבד יקבעו את שיקולי ההשקעות פה ושם.

יפה אמר ריינר שתושבי קרית שמונה שבעו הבטחות. צריכה להיות תכליתיות, צריך להפסיק כל השקעה במרכז הארץ ולהעביר את כל ההשקעות לגליל, לנגב ולירושלים. האם חברת העובדים צריכה לחזק את התעשיה במרכז הארץ? מרכז הארץ מסוגל להתפתח בכוחותיו הוא. אותן טענות יש לי גם אל השיכון הציבורי. ההוצאות של התושבים באזוריים המרוחקים הן גבוהות פי 3 או 4 מאשר במרכז הארץ, שיחת טלפון מדמונה או מקרית שמונה לתל-אביב היא יקרה, הוצאות נסיעה גבוהות. באזוריים המרוחקים איך די תעסוקה, כל המשאבים של המדינה מרוכזים במרכז הארץ. לכן אני תובע מחברת העובדים לצאת מן השיגרה.

אם 1620 מועסקים במפעלים ומוסדות של ההסתדרות בקרית שמונה מתוך סך הכל 4500 מועסקים, הרי זה 40%. (א. ריינר: במרכז הארץ המספר הוא 15%) הייתי רוצה שבמרכז הארץ יהיו 3%, כי מרכז הארץ יכול לדאוג לעצמו בכוחותיו והוא לא צריך עידוד לא של ההסתדרות ולא של המדינה.

מהחבר ריינר אנחנו רוצים לשמוע דברים מעשיים, אחרת לא ניתן לך מנוחה לא רק בועדת-העבודה, ובבג"צ אלא גם בפורומים אחרים. אנחנו רוצים לפעול ביחד. לא יתכן שתושבי אזורי הפיתוח גם ישמרו יותר מאחרים, גם יחששו לעתידם, ולא תהיה תעסוקה מתאימה לילדיהם החוזרים מצהל. מי יעשה את המלאכה - יחידות צהל במקום תושבים? תמיד אמרנו שחומץ אנושית היא הבטחון למדינה. אני רוצה לומר למר ריינר ודרכו לכל החברים בהנהלה המצומצמת של חברת העובדים שאצלכם צריך להדלק מיד אור אדום וצריך לחשוב איך לכוון את מרבית המשאבים של כלל פועלי ישראל לאזורי הפיתוח. יש ביכולתכם לעשות זאת.

י. שריד:
אולי יוכל מר ריינר לתת לנו אינפורמציה איזה מפעלים קמו בשנתיים האחרונות, היכן, איזה מפעלים מתוכננים להקמה בשנתיים הבאות והיכן יקומו, באיזו שנה הקימה חברת העובדים את המפעל האחרון שלה בעירית פיתוח כלשהי בארץ.

אינני זוכר שבישיבה הקודמת של הועדה נאמר שחברת העובדים מסרבת להקים מפעלים בעיריות פיתוח או בקרית שמונה. אני בטוח שכוונה כללית היתה חברת העובדים מביעה רצון להקים מפעלים בקרית שמונה. השאלה היא רק מה עושים למען זה.

אני רוצה לומר למר ריינר, בכל הכבוד, שהתרגיל שעשה היום היה תרגיל התחמקות. אם אני צריך לבחור בין סירוב והתחמקות, בעיני סירוב נכבד יותר מהתחמקות, אבל כל אחד וטעמו. אתה התיימרת שאינך מפזר הבטחות, וזו מעלה יפה כשלעצמה. השאלה היא רק אם בעקבות אי-פיזור ההבטחות באים מעשית, כי אם אין מפזרים הבטחות אבל גם אין עושים אין בכך רבותא. אמרת מהם הצלבים שחברת העובדים סימנה על תכניות שתיכננה בעבר ושלא יצאו לפועל. את מפת הצלבים אנחנו כבר יודעים.

ועכשיו לדיוקם של עניינים. את המטווייה בקרית שמונה אין מכפילים, רחוק מאד מזה. יכול להיות שיש הכפלה מבחינה ההשקעה או התפוקה, אבל מבחינת כח אדם התוספת היא בסך הכל 10%.

א. ריינר:
היית רוצה שנעשה ההיפך, שנקיים תעשייה פרימיטיבית ונעסיק עוד 200 איש?

י. שריד:
חברי הועדה הנכבדים יכלו לחשוב שאתה מדבר על הכפלה של כח האדם במפעל, ורציתי קודם כל לתקן את הרושם המוטעה.

א. ריינר:
אנשי קרית-שמונה ביקשו לא להכפיל את מספר העובדים, כי אין די אנשים.

י. שריד:
המלונאות שדיברת עליה - המלון הוא בסך הכל דבר צנוע מאד, ואני לא חשוב שגוף גדול כחברת העובדים יכול להתפאר במלון קטן שקם בקרית שמונה אחרי 26 שנים. לא צריך לערפל את התמונה על ידי הכנסת מרכיבים שלא משנים את תמונת התעסוקה במקום.

אמרת שאנשי קרית שמונה באו אליך וביקשו שתפעל להקמת מפעל מסוים שיהיה מיועד לאנשים צעירים, אנשים שסיימו בית ספר מקצועי או רכשו מיומנות בצבא ברמה נמוכה ובינונית. אני אינני יודע איזה מכנה משותף יותר רחב אפשר לציין. הצגת את העניין כאילו אנשי קרית שמונה דקדקו בסוג המפעל שהם מבקשים, היו בדרנים במידה רבה וביקשו מפעל ספציפי. לא דובים ולא יער. הם דרשו מפעל שהמרכיבים שלו הם כלליים מאד ומחאימים לאוכלוסיה רחבה, לא לאקאדמאים, אפילו לא לטכנאים והנדסאים. איזו דרישה יכולה להיות יותר צנועה? אתה חושב שקרית-שמונה תמשיך לחיות לאורך ימים על הטקסטיל?

בין ההבטחות-שלא-הבטחת היתה גם יחידת שרותים, ואני יכול לומר באופן המוסמך ביותר שיחידה כזאת לא תקום, בגלל הסיבות שכבר צוינו.

יש תכנית של מפעל כבליים. אתה הצגת כאן את חברת העובדים בצורה משונה מאד: חברת העובדים, הגוף החשוב הזה מחליט והחלטתו רופסת עד כדי כך שאם הדבר יתפרסם בעתון יכול להיות שהפרסום יעשה את כל ההחלטה פלסטר. דבר משונה מאד. אם זו התחמקות, הרי זו התחמקות. אבל אם זו אמירה רצינית, הרי זה מעמיד את חברת העובדים באור מוזר.

הועדה תחליט מה שתחליט, אבל הלחץ הציבורי על חברת העובדים לא תהיה תחום רק למסגרת של ועדת העבודה, הלחץ הציבורי יופעל בכל מיני מסגרות ופורומים - וגם בעתונים, שאתה כל כך ירא מהם. זו דרך לגיטימית: אני רוצה לראות איך תעמוד ההסתדרות מוסרית וציבורית בפני לחץ כזה.

מכל מקום, לידיעת חברי הועדה, המפעלים האחרונים של חברת העובדים בקריית שמונה הוקמו לפני 15-17 שנה.

ר. אדרי: המפעל האחרון רמים הוקם רק לפני שנה.

פ. גרופר: אני לא יכול להצטרף לתביעות כי אינני חבר בהסתדרות. אינני חושב שמר ריינר עומד כאן לדין, אנחנו ועדת העבודה של הכנסת. כאדם ששמע את דבריו של מר ריינר אני רוצה לשאול: אם אין לכם חשבוך לעשות בקריית-שמונה, אין לכם אפשרויות או לא כדאי לכם, הרי זו זכותכם, אבל אנחנו כחברי ועדת העבודה צריכים לדעת זאת, כי אנחנו רוצים שדברים ייעשו בקריית שמונה, לא הבטחות אלא מעשים. אם אין לכם חשבוך לפעול שם, אנחנו צריכים לדעת שחברת העובדים בשלב זה לא עוסקת בפיתוח קריית שמונה. ואותי לא מעניין אם זה יתפרסם בעתון או לא. אם אתם לא יכולים בשלב זה לעזור לקריית שמונה, זו עובדה שאנחנו צריכים לדעת ונצטרך לחשוב איך אפשר לעזור לקריית שמונה. כאדם ששמע את דבריו של מר ריינר, בשבילי חברת עובדים בשלב זה יוק.

אחה חושש שאם תתפרסם התכנית להקים מפעל כבליים בקריית שמונה, לא תתגשם התכנית. אני מודיע לך שהדברים שנאמרים בישיבות אלה מתפרסמים, ומחר יבואו ויגידו שרוצים שהמפעל הזה יוקם באילת או במקום אחר. בשבילי ברור דבר אחד: בשלב זה חברת העובדים אין לה תכנית לשום מפעל בקריית שמונה, וקריית שמונה בשלב זה לא תעזר בחברת העובדים.

י. יודין: אינני רואה שום צורך לדבר בוועדה זו אחרת מאשר אני. מדבר בהסתדרות. אני רוצה לחזור על מה שאמרתי בהזדמנויות שונות בחברת העובדים. בראשית שנות החמישים, לפי הדרך ההיסטורית והמסורת שלה מילאה חברת העובדים תפקיד ראשון במעלה ביישובה של הארץ. בערך בסוף שנות החמישים הואטה התנופה ההתיישבותית של חברת העובדים או גם נפסקה כליל. זהו ויכוח רעיוני ממדרגה ראשונה בתוך ההסתדרות עצמה, וההסתדרות וחברות העובדים ממלאות תפקיד כזה בחברה הישראלית שלא יתכן שויכוח כזה לא יצוץ גם בכנסת ובוועדת העבודה.

אינני מוסיב את חברת העובדים על ספסל הנאשמים, ואני חושב שגם היום באופן כללי אין לה במה לבתבייש בהשוואה לגווימים פרטיים במשק הישראלי. לאמיתו של דבר ההאשמה היחידה שיש לי כלפי חברת העובדים היא הסתגלות יתרה לפילוסופיה ולמנטליות של הון פרטי, ואני חובע מחברת העובדים לחזור מזה. חברת-העובדים לא יוק. אני תובע ומקווה שגם ועדת העבודה בסכומה תפנה לחברת העובדים למלא את התפקיד שנועד לה מעצם מהותה ובשבילו היא קיימת.

ברור שעכשיו אין לחברת העובדים תוכניות שהולמות את חומרתה ודחיפותה של הבעיה. אני לא מאמין שלחברת העובדים אין בכלל תכניות. כאדם שמצוי קצת בחברת העובדים ועוקב אחרי ההתפתחות אני יודע שההיפך הוא נכון, שלגורמי התעשייה בהסתדרות יש תכניות רבות לפיתוח והרחבה. ברור שהתביעה מופנית כלפי גורם ציבורי כמו חברת העובדים להעביר את הדגש לאזורי הפיתוח.

כאן אני נאחז בדבריו של ידידי ריינר, הוא הגדיר נכון את הבעיה ולא יועיל לנו אם נבחר ממנה. אנחנו לא יכולים סתם לדבר על מקומות עבודה לקריית-שמונה. בקריית שמונה ובכל עיירות הפיתוח שמצויות בלחץ של מתיחות בטחונית וחברתית יש צורך מיוחד בתעשיות שיכולות למשוך את הדור הצעיר. וזה הדבר שאנחנו תובעים מחברת העובדים. כמוכן שחברת העובדים אינה יכולה לפעול בחלל ריק, הדברים קשורים בתקציב הפיתוח, בתכניות של הממשלה, ויש צורך בתאום בין כל הגורמים. כשאנחנו מדברים על חברת העובדים אין אנחנו פוטרם מאחריות אף גורם אחר. יכול להיות שגם מבחינת הדיון הפרלמנטרי צריך יהיה להפגיש את כל הגורמים ולנסות לתאם פעולה ביניהם על ידי הכוונה כללית של מדיניות. דובר על כל מיני תמריצים, יש שאלה גדולה מה יהיה גורל התמריצים לאחר מסקנות ועדת בן-שחר. אני לא רקדתי ברחובות כשפורסמו המסקנות ולא חשבתי כרבים אחרים שהנה זכינו ללוחות ברית חדשים.

מזכיר חברת העובדים בצאתו מכאן צריך לדעת שקרוב לודאי שועדת העבודה חסכם את הדיון בחביעה לחברת העובדים לכוון יוזמה תעשייתית ספציפית לאזורי הפיתוח בכלל ולקרית-שמונה בפרט.

א. אלוני: זועזעתי מהדברים של מר ריינר. יצאנו מאוכזבים מהפגישה במשרדו. חשבנו שחברת העובדים תיזום פעולה חדשה בקרית-שמונה. אנחנו עיר במצור, עיר במצוקה. אנחנו מבקשים שבני קרית-שמונה לא יברחו ממנה. מר ריינר, אם תבוא לקרית-שמונה ליומיים או שלושה ותראה את המכונניות העמוסות והיטיים שמעבירות אנשים למרכז הארץ, גם אתה תזדעזע כמוני. הסיבות לעזיבה הן בעיות בטחון, שכון, מקומות עבודה. בני קרית-שמונה עוזבים. כי אין להם מה לעשות בעיר. כחבר הסתדרות לא האמנתי שמזכיר חברת העובדים יבוא לוועדת העבודה ויגיד: להסתדרות אין מה להגיד.

חברת העובדים יכולה לעשות הרבה יותר ממה שהיא חושבת שהיא יכולה לעשות. הייתי מזכיר מועצת הפועלים בתקופת הקצוקה בקרית-שמונה, וברגעים הקשים ביותר חברת העובדים לא אמרה 'יוק', היא נתנה כח לעיר, הרחיבה את חולה טקסטיל ב', חברת העובדים התחילה לבנות את גיבור. איננו יכולים לחכות עד שתבוא היוזמה הפרטית. אמרת שלא כדאי לבנות בקרית-שמונה משביר- לצרכן. היום זה עסק מרוויח. על הסופרמרקט כבר שמו מנעולים, הורדנו את המנעולים בכח, והיום הוא מרוויח. לחברת העובדים אסור לעשות חשבון רווח והפסד כמו שעושה גורם פרטי. גם כשרוזוב הלך לקרית שמונה הוא לא ידע בדיוק מה הוא עושה, והוא לא מצטער אף לרגע על החלטתו. אם מר ריינר כמזכיר חברת העובדים בא הנה ואומר שאין לו מה להגיד, הרי אני מזועזע. אין כבר להסתדרות כח? מה קרה?

ישנו מפעל תדיראן. אני בא בעניין זה לשר המסחר והתעשייה, והוא אומר לי: תדיראן זה לא מפעל שלי, לך לריינר, לך למשל. מזכיר ההסתדרות משל בא לקרית שמונה והתחייב להביא למקום תעשייה. מזכיר ההסתדרות הוא יור חברת העובדים.

המנהל הכללי של תדיראן אומר שלא כדאי לו ללכת לקרית שמונה. בא אלי תעשיין פרטי ואומר לי: בוא נעשה עסק, כאשר ההזמנות שממשלת ישראל מזמינה בתדיראן יעברו אלי, אני בונה בית חרושת בקרית שמונה. אני לא רוצה בזה, או חה כ גרופר רוצה. תדיראן מקבל הזמנות ממדינת ישראל, ואם יגידו למנהל הכללי ששר הבטחון יוריד 100 מיליון מההזמנות בתדיראן, הוא ילך לקרית שמונה. מה שיכול היה לעשות איש פרטי, קליר העביר את ארגמן מרמת-גן ליבנה, אפשר לעשות גם היום. יש לחברת העובדים כח להביא מפעלים לקרית שמונה. את המשביר לצרכן לא בונים כי לא רוצים לבנות, מחפשים מפעל מאושר. נכון שהיום זה יותר ביוקר מאשר אתמול, אבל מחרתיים יהיה עוד יותר ביוקר.

אני מדבר כאיש תנועה לא פחות ממר ריינר. אתה חייב לדאוג לאזורי הפיתוח. אם אין מי שיטפל בעניין, טפל בזה אתה בעצמך. אנחנו נביא את הציבור אליכם. אציע לציבור העובדים לבוא לבית הועד הפועל ולעמוד על דרישותיו. אני דורש שחברת העובדים תרוץ לקרית שמונה. היא לא הפסידה גרוש בקרית שמונה. אם תשקיעו היום, אולי מחר קצת חפסידו, אבל מחרתיים תרוויחו. עתיד מדינת ישראל הוא דווקא בקרית שמונה ובמקומות דומים לה.

א. ליין: אינני צריך להצביע על השקפותי הברורות והידועות בעניין פיסור האוכלוסיה, איכלוס הגליל והתנחלויות בשטחים המשוחררים. אבל דווקא מפני שאני משוחרר מכל הקומפלקס הזה באופן מוחלט, אני יכול לומר לכם שהצרה שלנו היא שלא רק מר אלוני צדק וכולנו צודקים, אלא גם מר ריינר צדק. הצרה היא שכולנו צודקים. אני יכול לדפוק על השולחן ולנאום נאום חוב להבות, ולא יצא מזה אף מפעל אחד נוסף. אנחנו צריכים להבין איפה המחלה.

חה"כ יודין אמר שבזמן מסוים הפסיקה חברת העובדים להיות גורם חלוצי להעברת מפעלים חדשים לעיירות פיתוח. השאלה היא מה אנחנו רוצים ממר ריינר. האם כולנו, ובעיקר אלה שמחזיקים במושכות בהנהגת ההסתדרות והמדינה, פטורים מחשבון עם עצמנו. קל להאשים את מר ריינר, אבל הוא פועל באוירה מסוימת.

כשהיתה חברת העובדים גורם יוזם להעברת מפעלים לעיירות פיתוח, היתה חברת העובדים חדורה הכרה שצריך להקדיש לענין זה מאמצים, להקריב קורבנות ולהעדיף את אזורי הפיתוח על מרכז הארץ. אני הייתי עד לכך שמועצת פועלי חיפה הזמינה את מר ריינר ולחצה עליו להקים מפעלים בחיפה, ואני יודע שיש לחצים גם של מועצת פועלי תל אביב, מפלגת העבודה בתל אביב, כל מקום במרכז הארץ, כולם לוחצים על מר ריינר להקים ולהרחיב מפעלים במרכז הארץ.

כולנו נושאים באחריות. ח"כ זיידל, אל נעשה לעצמנו חיים קלים. ח"כ שריד, אם יד לך אומץ ציבורי, קום ותאמר במוסדות המפלגה שלך את הדברים שצריך להגיד. אני רוצה שחברי הכנסת ידעו שאם לא נהיה כולנו - ההסתדרות, המפלגות - מסוגלים לקבל על עצמנו להתמודד עם הלחצים במרכז הארץ, אי אפשר יהיה לבוא ולתבוע ממר ריינר שיעביר מפעלים ויקים מפעלים בקרית שמונה, כי כמות הכסף שעומדת לחברת העובדים היא מוקצבת. הפתרון הוא לקחת מפעלים ממרכז הארץ, לצמצם אותם, להעביר לאזורי הפיתוח. עומדת השאלה מי יתמודד עם ציבור הפועלים, עם המשפחות, עם מועצות הפועלים במרכז הארץ.

אי יחד דברי לאנשי קרית שמונה. אם אחם רוצים לעשות דבר רציני, יהיה לכם האומץ ללכת למוסדות האחראיים ולהגיד שהעברת מפעלים ממרכז הארץ לעיירות פיתוח, כולל קרית-שמונה, פירושה שהמוסדות המנהלים את המדינה, ההסתדרות והמפלגות יתחייבו ויהיו מסוגלים להתמודד עם קבוצות לחץ במרכז הארץ. אם לא נמצא דרכים שיאפשרו למדינה להגשים מדיניות פיזור האולכוסיה תוך התמודד עם גורמי לחץ במרכז הארץ, שום ריינר לא יבצע את הדבר בעצמו.

אני מציע שועדת העבודה תקבל החלטות עקרוניות בנדון, אבל בזה אין להסתפק. אני רוצה שהמאבק יעבור למוסדות ולגורמים שיש להם אפשרות להניע גלגלים. חברי הכנסת, אל תסתפקו בקבלת החלטות. כפי שאמר מר אלוני, כל משאית עם רהיטים שעוברת מקרית-שמונה למרכז הארץ חייבת לזעזע כל אחד מאתנו.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו: ח"כ לין אמנם יצא בהגנה על מר ריינר, אבל איש לא התקיף את מר ריינר אישית. אנחנו מדברים על חברת העובדים, ואנחנו יודעים מהי חברת העובדים, מה מגמותיה, איזה רעיונות מנחים אותה, מה קובע את מדיניותה. האם מרכזי המפלגות קובעים איזה מפעל יקום כאן או שם? אנשי המפלגות יושבים בועדה ואומרים מה שיש להם להגיד. אנחנו דנים ברוח טובה על הבעיות, איש לא מתכוון לפגוע באיש.

ל. דיציאן: מר ריינר אמר שהוא לא מבטיח שום דבר, הוא לא יפזר הבטחות שאיננו יודע אם יוכל לקיימן. כשקרו האסונות בקרית-שמונה ובמעלות, כל אדם מוסמך ובלתי מוסמך מצא לנכון לבקר במקום ולפזר החלטות. ועדת העבודה קיימה דיון והניחה החלטות על שולחן הכנסת. אני חושב שהחלטה החשובה היתר שאנחנו נעקוב אחר ביצוע ההבטחות ונראה אם אלה שהבטיחו אמנם יקיימו. אני זוכר את ההתמרמרות הרבה של שר האוצר דאז על ההחלטה הזאת, הוא ביטא את ההתמרמרות שלו בנאום התקציב.

אני רוצה לומר למר ריינר, עם כל הכבוד לתפקידך כמזכיר חברת העובדים, אם מזכיר ההסתדרות בא לקרית שמונה ו מפזר הבטחות, עם יסוד או בלי יסוד, ציבור התושבים בקרית שמונה רשאי לראות בהן הבטחות של מי שאחריו עומד כח הביצוע של חברת העובדים. מזכיר ההסתדרות הבטיח הבטחות ברורות בענין תעושי והבאת תעשייה חדשה לקרית שמונה. עברה יותר משנה, ואם ח"כ גרופר אמר יוק, הרי אני יכול רק לאשר זאת. לא נעשה מאז דבר כדי לקדם את תיעושי קרית שמונה.

במועצת חברת העובדים שהתקיימה בחיפה ב-1972 התקבלה החלטה שהשקעות חברת העובדים יופנו בעיקרן לאזורי הפיתוח. אני זוכר זאת כי ביחד עם דוד גולומב ניסחתי את ההחלטה הזאת. ח"כ שריד שאלה איפה היו בשנתיים האחרונות ההשקעות של חברת העובדים. אני חושב שתשובה על שאלה זו תלמד אותנו עם חברת העובדים באמת נוהגת לפי המדיניות שנקבעה גם בהחלטות המועצה האחרונה של ההסתדרות ושל חברת העובדים, או שהולכים למקום שיותר קל לבצע השקעות, ששם ההשקעות יותר רווחיות. אני

סבור שכל מפעל וגם של חברת העובדים צריך לבדוק כדאיות ורווחיות, אבל לא רק בדיקת רווחיות, כי אם זה ענין של רווחיות גרידא - מה ההבדל בין חברת העובדים ששייכת לציבור שמהווה יותר משני שלישים של האוכלוסיה במדינה ובין מפעל פרטי. צריך לבדוק לא רק רווחיות, לא רק נוחיות. גורם כלכלי כמו חברת העובדים צריך בתנאים מסוימים לחשוב אם לא כדאי לקזז רווחים במקום מסוים לעומת החובה לעזור לפיתוח במקומות אחרים. אני כבר לא רוצה להגיד שעיקר ההשקעות של חברת העובדים יהיו באזורי פיתוח, אבל לפחות חלק ניכר. תעסוקה בבנייה היום היא קיימת ומחר יכולה לא להיות. אם תהיה עזיבה של תושבה קרית שמונה, מהר מאד תיפסק גם התעסוקה בבנייה. לעומת זאת התעשייה עובדת בשביל הציבור בארץ כולה, ואולי גם בשביל ייצוא, והיא יכולה לבסס מקום כמו קרית שמונה. חברת העובדים חייבת לכבד את ההבטחות הציבוריות למקום הזה.

א. דוקטורי:

עוד לפני האסון היה בחדר הזה דיון על תעסוקה בקרית שמונה ועל בעיית העזיבה. חברי במזכירות מועצת הפועלים התרענו ופודענו שיש עזיבה המונית מקרית שמונה, עוד לפני שהדבר הגיע לעתונות. אחרי האסון גדלה העזיבה. התעוררה התענינות הציבור בקרית שמונה, שרים, חברי כנסת, נציגי מפלגות וגורמים כלכליים באו לקרית שמונה לנחם את האבלים ולהבטיח הבטחות. אבל אלה שעזבו את קרית שמונה ובאים לבקר במקום, אומרים לנשארם שהם עושים שגיאה ומעודדים אותם לעזוב את המקום, כי יש פרוספריטי כזה במרכז הארץ שיש תעסוקה להם לנשותיהם ולילדיהם, רמת החיים עולה, מגיעים לדירור טוב יותר. זו ההסברה של השגרירים ממרכז הארץ שעזבו את קרית שמונה.

היו סקרים על העזיבה והתברר מעל לכל ספק שהעזיבה אצלנו היא מעל לעזיבה טבעית. המדינה הקימה את הישוב ואם היא רוצה שימשיך להתפתח, צריך להשקיע בו. אם רוצים שימשיך רק להתקיים, אפשר בהחלט להפסיק את כל הישיבות, לתת למקום להתקיים במה שיש בו, ואז בעוד שנה המאזן יהיה יותר שלילי ובעוד שנתיים עוד יותר שלילי, ישארו רק תושבים מעטים.

כשנכנסתי לתפקידי כמזכיר מועצת הפועלים בשנת 1973, עוד לפני האסון, הזמנו את בן-אהרן לקרית שמונה והוא מסר מה מתכוונת ההסתדרות לעשות במשך שנתיים בנושא תעסוקה. הקמת המפעל של תדיראן היתה יוזמה של בן-אהרן. אני מאוכזב מהתוצאות.

אנחנו צריכים לחשוב בצורה רצינית על הבעיות. אם עד הקיץ לא ייעשו צעדיים ממשיים להרחבת התעסוקה, בקרית שמונה יהיו פחות כמה אלפי תושבים. כדי שישארו צריך להציע להם תעסוקה הולמת, שכון הולם, חינוך הולם לילדים.

י. שריד:

בישיבה קודמת התעוררה השאלה לאן עוזבים. חברי ואני ביקשנו נתונים בחברת גז, חברת פזגז, אחת משלוש חברות בקרית-שמונה. אמנם אין להם נתונים מדויקים כי לא כל מי שעוזב דירה מודיע על כך לחברת הגז, ובדרך כלל כשעוזבים את קרית שמונה עושים זאת בשקט ובצנעה. בפברואר 1975, זה החודש הפחות נוח לעזיבה, עזבו 11 משפחות - לפי הדיווח של חברת גז אחת - ועברו לקרית גת, חיפה, אשדוד, טבעון, גדרה, פתח תקוה.

א. ריינר:

אם אמנם הסיטואציה היא כזאת שחברת העובדים בשעתה היה לה תפקיד חשוב ביישוב הארץ, כך אומרים הותיקים שבחבורה, ואילו עכשיו נושבת בה רוח אחרת, אם זה בגלל לחצים מפלגתיים ואם בגלל נטיה להרוויח רווחים קלים, כי אז יש באמת מקום למאבק ציבורי, מאבק בכל האמצעים כדי להחזיר את חברת העובדים אל כור מחצבתה. אני דוחה את התאור הזה, אינני מקבל אותו. אם חברת העובדים באמת זקוקה לטלטלה כדי שתעשה את הנידרש ממנה, כי אז לא חשבוני מי עומד בראשה, צריך לטלטל אותה בכל דרך, באמצעות ועדת העבודה, באמצעות מליאת הכנסת, באמצעות כוחות ציבוריים אחרים. אני לא אומר שלאחלו שינויים רציניים בכל הארץ וגם בחברת העובדים, אבל עדיין חברת העובדים כי אחד הגורמים הרציניים שעושים לפיתוח כלכלת הארץ.

היא פועלת גם במרכז הארץ, ולא ייפסק הפיתוח במויכז הארץ. אל נעלה על מיגדלים שאחר כך אי אפשר לרדת מהם. חברת העובדים עושה גם לפיתוח הכלכלה באזורי הספר, וציינתי את התחומים שאנחנו פעילים בהם והתחומים שאנחנו פעילים בקרית שמונה, כדי שלא תיווצר תמונה לא נכונה שיש איזה שהוא גוף שאולי בעבר עשה משהו, אבל היום הוא קופא על השמרים והוא זקוק לסלטלה ציבורית ולא לטיפול ענייני. זה לא נכון.

אם תתכוננו בכל תחום ותחום של פעילות, תראו שאין לתאר את קרית שמונה בלי חברת העובדים. יכול להיות ויכוח ענייני למה לא הקימו את המשביר-לצרכן החדש, כי המשביר לצרכן קיים בקרית שמונה, למה לא פיתחו אותו לכלבו עוד יותר גדול לפני שנתיים ומה יקרה אם לא יעשו זאת תוך שנתיים. אבל אין לתאר את קרית שמונה עם שיווק מאורגן בלי חברת העובדים. נכון שהמלון הוא צנוע, אינני רואה בו מתחרה לגורדי השחקים ברחוב הירקון. כשחשבנו להרחיב את המטוויה נעשו בדיקות רבות מה הרזרבה התעסוקתית הריאלית שיש בקרית-שמונה. ביחד הגענו למסקנה שאם המפעל יעבור לאוטומציה מלאה ויכפיל את התפוקה עם תוספת קטנה של עובדים, זה יהיה טוב. עשינו את זה ביחד.

אני חושש שכתוצאה ממצוקה אמיתית בקרית שמונה נפנה מאבק ציבורי גדול לכיוון שלא צריך להפנות אותו. כשהבאתי את הדוגמה של טיפול ענייני במפעל טלקומוניקציה, לא הבאתי אותה כדוגמה לכך שאין לנו תוכניות ואין לנו מה לעשות. הבאתי דוגמה זו כדי להמחיש שמה שאנחנו צריכים לעשות ביחד זה לא לקבל החלטה חגיגית במליאת הכנסת או בוועדת הכלכלה שתובעת, או מבקשת או פונה לחברת העובדים שתטפל בקרית-שמונה, כי היא ממילא מטפלת. מה שצריך הוא שתבחרו ועדת-מישנה, שתלווה אותנו יום ויום ותעבוד אתנו על כל פרויקט ופרויקט. לזאת אני מייחל.

אני רוצה שחברי ועדת העבודה ידעו שאי אפשר להקים מפעל שני לפני שמוקם המפעל הראשון. כאשר עוסקים בתיעוש עיר כקרית שמונה, הכוחות מוכרחים להיות ממוקדים במפעל ראשון כדי שיוכל להיות גם מפעל שני. אם לא יהיה ראשון, גם שני לא יהיה.

אמרתי שלא אבטיח. הנה נתתי דוגמה שטיפלנו קרוב לשנה במפעל אחד, וכאשר הסתבר שאין לו שוק הוחלט לא להקימו. יכול להיות שמר אלוני צדק, שצריך היה להקים את המפעל גם בלי שוק, לבנות מחסנים גדולים ואולי פעם יפציע אור.

אני לא מחפש רווחים קלים. בתעשייה אי אפשר להרוויח בקלות. כשיצאו נגד מימון זול שנותנים לתעשייה ולחקלאות, אמרתי שיכול להיות שמושבניק מתעשר מהרפת שלו, אבל זו בוודאי לא התעשרות קלה. אם צריך לקום לפנות בוקר לחליבה יכול להתעשר, אבל בוודאי לא בקלות. בתעשייה ובחקלאות עובדים קשה, צריך לחכות שנים עד שרואים פירות. אינני רוצה שיקום מפעל גדול, יפה, מודרני, אבל שיהיה חבית ללא קרקעית מבחינה כלכלית. יכול להיות שהחרדה שלי מופרזת, אולי האופטימיות של מר אלוני יותר ריאלית מהריאליזם שלי, אולי אפשר ללכת בדרכו ובסוף הכל יהיה בסדר.

אני מבקש מועדת העבודה של הכנסת לראות בחברת העובדים גורם פועל, מטפל, זה כמעט הגורם היחיד שאפשר לדבר אתו ברצינות על בעיות אלה. בואו נעשה ביחד. אם אנחנו עומדים מול לחץ ציבורי ועוד מעט יבואו תושבי קרית שמונה לועד הפועל, בבקשה. כבר ראיתי את משרדו של משל מוצף באנשים שונים, ימאים, פועלים או אחרים. (י. שריד: וזה הצליח). תלך בדרך זו. אם ועדת הכנסת תראה בזה דרך לגיטימית, בבקשה. אני מבקש ללכת בדרך אחרת. אני מבקש לא לקבל החלטה הלוחצת על חברת העובדים לעשות באזורי פיתוח, כי היא עושה; לא החלטה שחברת העובדים תעשה בקרית שמונה, כי היא עושה. אני מבקש לקבל החלטה אופרטיבית: ועדת העבודה של הכנסת בוחרת ועדת מישנה שתלווה את מזכירות חברת העובדים בפעולותיה למען קרית שמונה.

הועדה המרכזת בחרה ועדה, ועדיין לא נעשה כלום.

א. דוקטורי:

א. ריינר: פתוחה לפני הועדה דרך אחרת, ופתוחה דרך אחרת לפני הנציגים המוסמכים של קרית שמונה.

חה כ דיציאן אמר שבמשך שנה לא עשו דבר. זה נכון ולא נכון. לענין זה הבאתי את הדוגמה של מפעל הטלקומוניקציה. תארתי את הדברים בגלוי, אמרתי שזו אחת המלאכות הקשות ביותר לעשותן. אתה לא צודק אם אתה אומר שלא עושים דבר. אתה צודק שלא הצלחנו בשנה זו להקים מפעל. יכול להיות שאנשים יותר מוכשרים היו עושים, יכול להיות שאנשים יותר נועזים היו עושים. הדבר היחידי שאני יכול לצפות מכם זה שיתוף פעולה ענייני. יכול להיות שיהיו עוד רעיונות שעליהם יהיו צלבים. זו לא התחמקות, חה כ יוסי שריד. לא רציתי לעשות את הדבר שהכי קל לעשותו, יכולתי לקחת רשימות של פרויקטים מסולל-בונה, כור, ולהגיד שאלה ואלה הדברים שאנחנו מטפלים בהם. לא רציתי לעשות זאת כי אני יודע מה קשה המלאכה להקים אפילו מפעל אחד וכמה צרות עוד יהיו בדרך.

חה כ שריד שאל כמה שאלות ענייניות. אין בידי כאן המספרים, אמציא אותם לוועדה בכתב. אני יכול עכשיו רק להגיד באופן כללי שהחלק העיקרי של השקעות חברת העובדים הוא במרכז הארץ. חה כ לין, אין זו תוצאה של לחץ. עובדה היא שרוב האוכלוסיה במדינת ישראל חיה במרכז הארץ.

א. לין: זהו מעגל קסמים: רוב האוכלוסיה חיה במרכז הארץ, בשבילה מקימים עוד מפעל, ואז יש עוד יותר אוכלוסיה.

א. ריינר: רוב הפעילות הכלכלית במשק מתנהלת במרכז הארץ. גם אם רוצים להגיע להעדפה נכונה של אזורי פיתוח, יהיה רוב ההשקעות במרכז הארץ. נניח שנגיע להעדפה הרצויה ביותר ובקרית-שמונה יקום כל מה שרוצים להקים שם, ובמעלות ובאופקים יקום כל מה שצריך לקום, גם אז רוב ההשקעות במדינה יהיו במרכז הארץ, כי רוב הפעילות היא במרכז הארץ, השינוי הוא תמיד בשוליים.

קרוב ל-60% מן המועסקים במשק הישראלי עובדים בשירותים, ו-40%-45% מועסקים בכל סעיפי הייצור. במשק חברת העובדים הפרופורציה היא הפוכה: 60% בייצור ופחות מ-40% בשירותים. במפעלים ומוסדות של חברת העובדים מועסקים 35% באזורי פיתוח ורק 15% במרכז הארץ, אבל 15% במרכז הארץ הם הרבה יותר מאשר 35% בעיירות פיתוח, כי עיירות הפיתוח הן חלק קטן מהאוכלוסיה הישראלית.

80% מההשקעות הן הרחבות במפעלים קיימים. הרחבת מפעל קיים אין דינה כהקמת מפעל חדש במקום חדש. רוב ההשקעות הן במרכז הארץ מפני שרובן נועדו להרחבות של מפעלים קיימים ולא הקמה של מפעלים חדשים. מפעל מכתשים הוקם בבאר שבע כשהיתה אזור פיתוח. מכתשים מתרחב בבאר-שבע ולא יעבור למקום אחר, והוא לוקח קרוב ל-35% מההשקעות של כור. לא יעזור אם נזמין את המנהל ונפקוד עליו לעבור לקרית שמונה. הוא זו 15 ק"מ מבאר שבע, אבל נשאר במקום שיש שירותי יסוד לתעשייה שלו.

י. שריד: אם לא יקבל סוביסידיה במשך שנה, הוא יעבור.

א. לין: מר ריינר, אמרת בגלוי שרוב ההשקעות של חברת העובדים הן במרכז הארץ. זו בדיוק הטענה שלנו. אני לא יכול להכריח אדם פרטי להקים מפעל במעלות. אני בא בתביעה למשק ציבורי.

י. יודין: אתה חושב שלפני הלל דן ואנשים שהיו חברת העובדים בשנות החמישים לא עמדו שיקולים דומים כאשר הקימו את מכתשים בבאר-שבע? מה היתה באר-שבע בשנת 1949? יכלו להקים מפעל בפחח תקוה.

א. ריינר: יש לי הרגשה שלא הובנתי כהלכה. אמרתי שגם אם ייעשה כל הדרוש לאזורי הפיתוח, רוב ההשקעה בישראל תהיה במרכז הארץ. (א. לין: אנחנו מדברים עכשיו על חברת העובדים). לא אמרתי שחברת העובדים מודיעה שהיא מעדיפה את מרכז הארץ ותשקיע את רוב משאביה במרכז הארץ. אני אומר אחרת. אני אומר שגם אם ייעשה כל מה שצריך להעשות בשביל אזורי הפיתוח, עדיין רוב ההשקעות בישראל יהיו במרכז הארץ, כי רוב האוכלוסיה במרכז הארץ. מה שאנחנו צריכים לעשות זה

לעשות את הדרוש לאזורי הפיתוח, ולא לדבר על הפסקת כל הפיתוח במרכז הארץ. ואם אנחנו מדברים היום על קרית-שמונה, אני מציע שועדת הכנסת תבחר ועדת מישנה שתלווה את מזכירות חברת העובדים בעבודתה בקרית שמונה. צריך לטפל בדברים סיפול עניני.

מ. יעקבי: אני חושב שבמשק ההסתדרות בקרית שמונה מועילים 2000 עובדים אם להביא בחשבון את חברת העובדים ושלוחותיה, כולל בנק, מפעלים, קיבוצים, מפעלים אזוריים. עוסקים עם יו בהרחבת שני מפעלים אזוריים.

הבעיה בקרית שמונה היא לא תעסוקה לעובדים פשוטים אלא תעסוקה מגוונת לבחורים צעירים שחוזרים מהצבא. שמענו הבטחות בענין זה מאנשים מכובדים מאד. הבטיחו לנו שתדיראן יקים מפעל בקרית שמונה, ואם בכלל כל מיני חישובים מפעל כזה לא הוקם, הרי זה מחדל גדול. לא רק חברת העובדים לא הקימה מפעל בקרית-שמונה בחמש השנים האחרונות, שום גורם לא הקים מפעל בקרית שמונה ולא רק בשנתיים האחרונות. ועדת העבודה צריכה לתבוע גם מחברת העובדים וגם מהממשלה, שאם רוצים שקרית-שמונה תשגשג, צריך לכוון אליה מפעלים יותר משוכללים ומתוחכמים.

היו ר. ש. ארבלי-אלמוזלינו: כמה דברים לסכום הדיון. קודם כל אני רוצה שמר ריינר ידע שראינו, אנחנו רואים ונמשיך לראות בחברת העובדים גורם שעשה ועושה רבות בארץ הזאת, והוא לא צריך ציונים מאתנו, הציונים שלו הם בשטח. כך אנחנו רואים את חברת העובדים בבואנו לדון על קרית שמונה. גם בקרית שמונה עשתה חברת העובדים רבות בעבר, ועוד תעשה בהווה ובעתיד. דיור ואיכלוס ותעסוקה צריכים ללכת ביחד, כבי לפזר את האוכלוסיה, למשוך כוחות ממרכז הארץ, שלהקטין את הפעילות הכלכלית במרכז הארץ ולכוון את הפעילות של חברת העובדים יותר לאזורי הפיתוח ולקרית שמונה. איננו פטורים מתביעה מחברת העובדים דווקא מפני שהיא עושה. אנחנו רשאים וזכאים לבדוק את התוכניות, לראות מה אפשר לכוון לאזורי פיתוח, ובמיוחד לקרית שמונה.

ועדת העבודה תבחר ועדת-מישנה שתלווה את הנושא של קרית-שמונה, גם לגבי חברת העובדים וגם לגבי גורמים אחרים. נבחר ועדה מצומצמת שתעקוב אחר הפעולה, אבל זה לא במקום הדברים שאנחנו מציינים כעקרונות.

אמנם לא דיברנו היום על דברים קונקרטיים, אבל שמענו על מפעל כבלים. (ר. דוד: יש סימן שאלה גדול). נחפש דברים מתאימים לקרית שמונה ולא יהיה עליהם סימן שאלה, שאפשר יהיה לבצע אותם.

י. שריד: ועדת המישנה צריכה להיות די מעורה בתכניות חברת העובדים לשתיים או שלוש השנים הבאות כדי שתוכל לסמן באופן ספציפי אותם מפעלים שאין מניעה כלכלית, ציבורית, חברתית, מקצועית או אחרת להקים אותם בקרית-שמונה. צריך לציין באופן מפורש ביותר ולקרוא בשם אותם מפעלים שלדעת הועדה הם מיועדים לקרית שמונה.

י. יודיץ: אני מציע להפנות מישאלה ותביעה לחברת העובדים להביא לוועדת העבודה של הכנסת הצעות קונקרטיות לשנה הקרובה לפעולה בקרית שמונה. עד שיתקבל סכום כללי של ועדת העבודה הייתי רוצה שתנתן הזדמנות לחברת העובדים לקיים דיון ולחזור לוועדת העבודה עם הצעות קונקרטיות.

היו ר. ש. ארבלי-אלמוזלינו: אני מקבלת את הרעיון, אם מר ריינר מקבל אותו. נקיים דיון חוזר בוועדת העבודה לאחר שיהיה דיון בהנהלת חברת העובדים ויתגבשו שם תכניות לקרית-שמונה.

א. לין: אני מסכים לסיכום הביניים עם התוספת. אני אישית לא אתן ידי לשום החלטה על חברת העובדים בקשר לקרית שמונה או עיירות פיתוח בכלל, אם לא תצא מכאן קריאה של ועדת העבודה, שיהיה ברור שאנחנו פונים לחברת העובדים שכל השקעותיה בחמש השנים הקרובות יופנו לאזורי פיתוח. אני רוצה שלא יהיו סובסידיות ממלכתיות במרכז הארץ. לא אסתפק בחלק או מרבית, אני מדבר על כל ההשקעות בשנים אלה.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו: תודה רבה למר ריינר.

אנחנו עוברים עכשיו לנושא השכון. נתחיל היום בדיון ונמשיך בסיוור שיהיה בקרית שמונה ב-23 בחודש.

א. בן-דב:
אנחנו עומדים היום בקרית שמונה בשלבים שונים בבנייה של 1500 יחידות. זה המקום שעומד בשיא במחוז מבחינת כמות הבנייה. בשנת התקציב 1975 יועמדו לרשות האיכלוס כ-250 יחידות, מהן 100 להטבת תנאי מגורים של משפחות מרובות ילדים, 58 לזוגות צעירים, 70 יחידות לותיקים באזורי פיתוח - ותיקים שחיים במקום או שבאים מן העיר. יש היום 36 דירות פנויות שגודלן עד 47 מ"ר, ואין להן ביקוש. ויש 61 דירות פנויות מעל 47 מ"ר, בסך הכל 97 דירות פנויות. 20 יחידות הועברו ממשד הקליטה, ביחד 117 יחידות פנויות ומתפנות. נבנים היום כ-500 חדרי בטחון וחדרים נוספים, וזה מגדיל את הדירות.

עד לפני שבוע נרשמו בקרית שמונה 88 זוגות צעירים בתכנית 1975. משנת 1973 אנחנו חייבים דירות ל-24 זוגות צעירים שלא מצאנו להם אז פחרון. פרוש הדבר שהיום דרושים פחרונות ל-112 זוגות צעירים.

בקרית שמונה יש היום 161 משפחות שנזקקות לדיוק, לפי הקריטריונים שלנו, משפחות שגרות בתנאי צפיפות. 161 משפחות נזקקות דיוק פלוס 112 זוגות צעירים זה בערך 250 נזקקי דיוק, אם מביאים בחשבון את מספר הדירות המתפנות שגודלן יותר מ-47 מ"ר. לדירות הקטנות אין ביקוש, אבל אין זאת אומרת שיעמדו ריקות, יש החלטה לתת דירות אלה לרווקים, לפי קריטריונים מסוימים. אם בשנת 1975 אנחנו עומדים למסור כ-200 דירות לאיכלוס, 90 יש היום מעל 47 מ"ר, הרי לפי התחזית במחוז זה נותן אפשרות לפתור את הבעיות של הנזקקים ביותר לדיוק.

א. אלוני: ומה על אלה שיתחננו עד סוף השנה?

א. בן-דב:
אני מוסר מה המצב כיום. לא אמרתי שאין בעיות. אמרתי מה האפשרויות, מה הבנייה, כמה דירות מתפנות. לפי הנסיון שלנו, אם יש 200 דירות חדשות, מזה חצי למשפחות מרובות ילדים, הרי משפחות אלה מפנות דירות, יהיו לפחות 70 דירות פנויות נוספות שהן רזרבה לזוגות צעירים שמקבלים דירות בשכירות.

לפני דו"ח איכלוס בקרית שמונה מאפריל 1974 עד פברואר 1975. אלה לא החלטות של ועדות אלא ביצוע ממש. בזמן זה איכלסנו בקרית שמונה 375 משפחות, כולל 108 זוגות צעירים בשכירות, 68 ברכישה, 9 משפחות עולים, 181 משפחות העברנו מדיוק צפוף ודיוק שנועד להריסה. לא פחרנו את כל הבעיות, אבל פחרנו בעיות של מספר גדול של משפחות.

לפי החלטה אחרונה גם מי שיש לו אפס נקודות זכאי לדירה בשכירות בקרית שמונה. אפשר לומר שזוג צעיר לא חייב לרכוש דירה, יוכל לקבל דירה בשכירות. היו הרבה מקרים שזוגות צעירים לא קיבלו תשובות בגלל עיכובים באימות הטפסים. בזמן האחרון כל זה בוטל לגבי קרית שמונה, כי גם באפס נקודות יש זכות לשכור דירה.

היו טענות שאנשים ממרכז הארץ לא יכולים לעבור לקרית שמונה בגלל מחסור בדירות. יש עכשיו 12 יחידות של 88 מ"ר מוכנות למשפחות שיעברו ממרכז הארץ, ועוד 32 יחידות יהיו מוכנות באוגוסט. עד אוקטובר 1975 יהיו עוד 24 דירות.

יש הרבה דירות נטושות. אנשים עזבו את המקום ולא החזירו את המפתח לעמידר. הדירות רשומות כתפוסות, אבל למעשה אין גרים בהן. בעיה זו קיימת בכל אזורי הפיתוח, ויש כאן בעיה משפטית.

היו"ר ש.ארבלי-אלמוזלינו: האם בענין זה דרושה פעולה של חקיקה, או פעולה אדמיניסטרטיבית? מה צריך לעשות כדי שמשפחה לא תוכל לסגור את הדירה וללכת, אלא תצטרך להחזיר דירה שקיבלה?

ד. אלפנדר: עמידר עושה את התהליך המשפטי, אבל הוא נמשך שנה או שנתיים. יש מחשבה שדרושה חקיקה בעניין זה, ואם הועדה תמליץ על כך, נביא את העניין לשר השכון.

ה. ש. ארבל-אלמוזלינו: אני מציעה שהיום לא נתחיל בדיון על מדיניות השיכון. אני מבקשת שמר אלפנדר יכין לנו חומר על השינוי במדיניות לגבי אזורי הפיתוח בכלל וקרית שמונה במיוחד, בקשר לרכישה, שכירות וכו'. איזה תמריצים מיוחדים ניתנים לאנשים שבאים ממרכז הארץ לקרית שמונה ולשבע העיירות שצוינו. מה התכנית לגבי בניה ביתך בקרית שמונה, האם זה משך אוכלוסיה חדשה או רק אוכלוסיה מקומית? מה החליט משרד השכון בקשר לבניה בטחונית, האם זה צריך להיות על שכם הדייר?

ד. אלפנדר: משרד השכון עבר את השלב של הויכוח אם 25 אלף לירות הלוואה עומדת מכסים את ההוצאות המיוחדות בבניית דירות בקרית שמונה. אם משהו חושב שזה 60 אלף ואחר חושב שזה 40 אלף לירות, זה ויכוח אחר. אבל יש קביעה של משרד השכון - ואני אומר זאת על דעת השר - יש תביעה שהוגשה למשרד האוצר, ואני מציע בנושא לשמוע את נציגי משרד האוצר.

י. יודין: מהן התוכניות לעידוד ותיקים ממרכז הארץ לעבור לקרית שמונה? מה התמריצים שמציעים להם?

ד. אלפנדר: נגיש את החומר בכתב.

א. דוקטור: שמענו על בניית 500 חדרי בטחון. מה בקשר לדירות שאין להן חדרי בטחון?

א. בן דב: עמידר בונה חדרי בטחון. מחוז הגליל של משרד השכון בנה בקרית שמונה בעבר כ-2000 חדרי בטחון, ואני חושב שהיום יש כבר בקרית שמונה 2500 חדרי בטחון. כל שנה יש תקציב מסוים, לא עושים הכל בבת אחת.

ד. אלפנדר: לפי דיווח מועצת המנהלים של עמידר יש היום בתכנון עוד אלף יחידות. זה נעשה בתרגיל תקציבי מיוחד, עמידר לקחה על עצמה לבנות בתקציב שלה ומשרד הבטחון התחייב לכסות את ההוצאות.

א. אלוני: שמענו על בינוי 1500 יחידות, זאת אומרת שמפגרים בערך באלף יחידות לעומת ההתחייבות. איך תעמדו בהתחייבויות של שני שרי אוצר ושני שרי שכון?

ר. אדרי: חשוב שיוזמנו אנשי האוצר לדיון על המשך פיתוחה של קרית שמונה. היום הוצאנו מיכרז לבניית 60 חנויות ומשרדים. עלות החנות בקרית שמונה גבוהה ב-30-35 אלף לירות מאשר במקום אחר, ואנחנו דורשים את ההפרש הזה מרוכש החנות או המשרד. על הסכום הזה אין הלוואות עומדות, אין הנחות מיוחדות. נשאלת השאלה אם אותן ששים משפחות, משפחות של עולים חדשים ותושבי המקום, אם הן צריכות לשאת בהוצאות המיוחדות.

אנחנו בונים מלון בהשקעה של 15 מיליון לירות ולא תהיה לנו ברירה אלא לחייב את הנוכשים בהוצאות המיוחדות. אנחנו לא רוצים להרוויח, אבל אנחנו צריכים לאזן את חשבוננו ולא להפסיד. על חנות של 15 מ' דרוש מקלט של 4 מ' ר, שלפי הצעת הקבלנים עולה 35-40 אלף. אמנם זה לא עניין למשרד השכון, ואני חייב לציין שמשרד השכון הולך לקראתנו ועושה כל מאמץ לסייע.

מפעלי חברת העובדים עומדים להעסיק בקרוב כ-250 עובדים נוספים בקרית שמונה, וגם את זאת צריך לציין. אני מוכן למסור פירוט.

השותף הפרטי במלון תובע להפסיק את הבנייה, הוא לא מוכן להשקיע עוד 3.5 מיליון לירות. זה כשריד עושה כמיטב יכולתו כדי שהבנייה תימשך, אבל כנראה שלא תהיה לנו ברירה אם נצטרך להשקיע 3 מיליון לירות יותר מאשר בכל מקום במרכז הארץ. בסך הכל ביקשנו לקרית שמונה את תנאי הילטון, לא יותר.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נייחד את אחת הישיבות הקרובות לבעיות השכון. אני מבקשת בישיבה זו לשמוע גם פרטים על מבני ציבור. באחת הישיבות הקודמות דיברנו על גודל הדירות, אמרנו שלא צריך לבנות דירות קטנות כי המשפחה גדלה, נוצרת צפיפות וצריך לדאוג להעברת המשפחה לדירה גדולה יותר. נשאלת השאלה אם נקבע סטנדרט לאזורי פיתוח ולקריית שמונה.

א. בן-דב: אנחנו בונים בקריית שמונה דירות של 65 מ"ר ויותר. היה בית אחד שבנו בו דירות של 57 מ"ר, ועוד בשלב של היסודות נתתי הוראה לצרף שתי דירות ביחד, כדי שיהיו דירות של 114 מ"ר למשפחות גדולות, דירות של 57 מ"ר נשארו רק בשתי הקומות העליונות, ואף אחד לא קונה אותן. אני חושב שניתן דירות אלה בשכירות לזוגות צעירים.

י. שריד: יש התחייבות של שר השכון שבקריית שמונה ובמקומות דומים לא תיבנה דירה שטנה מ-70 מ"ר.

א. בן-דב: 65 מ"ר.

ד. אלפנדר: אבדוק את הדבר.

א. דוקטור: מה גודל הדירות שהמשרד בונה בפתח תקוה או בכפר-סבא?

ד. אלפנדר: יש גדלים שונים.

היו"ר ש. ארבלי-אלמוזלינו: נמשיך בדיון באחת הישיבות הקרובות של הועדה. תודה לכולכם. הישיבה נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 11.30.